

Jacek Kulig

Akademia Muzyczna, Kraków

Niezrealizowane organy Józefa Sitarского w katedrze na Wawelu

W roku 1975 rozpoczęły się prace konserwatorskie przy zabytkowych XVIII-wiecznych organach w opactwie cystersów w Jędrzejowie. Poprzedziły je wstępne badania historyczne i instrumentoznawcze, których wyniki zawarto w pierwszej dokumentacji tego zabytkowego instrumentu autorstwa Mariana Dorawy¹. Podejmując próbę ustalenia budowniczego słynnych organów, przytoczył on zapis z kroniki parafialnej, w której odnotowano odnalezienie w instrumencie sygnatury organmistrza Józefa Sitarского. Stwierdził jednakże, iż mimo prowadzonych poszukiwań sygnatury nie udało się odnaleźć, pozostawiając tym samym problem ustalenia budowniczego jako otwarty. Ponowne badania obiektu, prowadzone już podczas działań konserwatorskich realizowanych od końca 1975 r. przez krakowską pracownię organową Państw. Przedsiębiorstwa „Pracownie Konserwacji Zabytków” pozwoliły ponad wszelką wątpliwość ustalić, że budowniczym tego nieprzeciętnego, oryginalnego dzieła, wyróżniającego się pod wieloma względami pośród innych instrumentów powstałych w tamtym okresie był Józef Sitarский – organmistrz z Krakowa. Pozostawił on swoją sygnaturę, wykonaną drukiem na karcie wklejonej w komorze klapowej wiatrownicy pozytywu dolnego: „Fecit Josephus Sitarский – Instrumentorum Quam Organorum Artifex – Anno D. 1748 d.25 August”.

Przed odnalezieniem w 1975 r. w Jędrzejowie sygnatury Sitarского relacje o jego działalności były bardzo skąpe – znany był tylko jako budowniczy 23-głosowych organów, które w latach 1765–1768 stanęły w nawie głównej krakowskiego kościoła Dominikanów. O tym instrumencie wiemy dzisiaj zaledwie tyle, ile zapisano w umowie zawartej w roku 1765, w której autor jest określony jako „Organmistrz Obywatel Krakowski”². Opublikowanie treści tego dokumentu przez

¹ M. Dorawa, *Wstępna dokumentacja konserwatorska organów jędrzejowskich*, maszynopis, Pracownie Konserwacji Zabytków, Toruń 1973.

² Organ zostały zniszczone w wyniku wielkiego pożaru, który tę część Krakowa spustoszył w 1850 r. Widok prospektu został utrwalony przez M. Zaleskiego na olejnym obrazie przed-

o. dra Waldemara Kapecia OSD położyło kres wcześniejszym domniemaniom, jakoby Sitarski był zakonnikiem należącym do zakonu cystersów³.

W roku 1977 p. Aldona Sudacka – historyk sztuki, zajmująca się dokumentacją organów w Jędrzejowie – podczas przeszukiwania materiałów źródłowych w Archiwum Kapituły Metropolitalnej na Wawelu znalazła obszerny manuskrypt sporządzony i podpisany przez Józefa Sitarskiego. Ten niezwykle cenny dokument z lat 1751–1752 pozwala poznać zupełnie nieznaną okoliczność towarzyszącą realizacji ambitnych prac budowlanych, których celem była renowacja wnętrza katedry i upiększenie jej w stylu rzymskiego baroku⁴.

Zarządzający w poł. XVIII w. kapitułą katedralną ks. kanonik dr Jacek Łopacki⁵ był wybitnym mecenasem sztuki. Z Italii, gdzie studiował teologię i medycynę, przywiózł także zamiłowanie do baroku, który wówczas był dominującym prądem stylistycznym. W 1731 r. kapituła wawelskiej katedry powierzyła mu nadzór nad licznymi pracami architektonicznymi realizowanymi w świątyni m.in. według projektów znakomitego włoskiego architekta Franciszka Placidiego. Jednym ze wspólnych zapewne pomysłów ks. kanonika i architekta był plan przewidujący budowę nowego chóru muzycznego, ulokowanego w zachodniej części nawy nad głównym portalem. Na nowym chórze musiały też stanąć nowe organy, których budowę należało odpowiednio przygotować. Wówczas zapewne powzięto zamiar powierzenia realizacji tego znaczącego zamówienia Józefowi Sitarskiemu, co niewątpliwie świadczy o renomie jego mistrzowskiej pracowni. Można sądzić, że przyczyniło się do tego „opus jędrzejowskie” (w roku 1751 prace organmistrzowskie w opactwie cystersów dobiegały końca), które szybko stało się świadectwem jego wysokich umiejętności i talentu.

Organmistrz przystąpił najpierw do dokładnego przeglądu istniejących wówczas w katedrze organów, które znajdowały się na chórze, ulokowanym w nawie

stawiającym wewnątrz kościoła przed 1850 r. Por. W. Komorowski, I. Keder, *Ikonoграфия kościoła Dominikanów i ul. Grodzkiej w Krakowie*, Kraków, s. 125.

³ Nazwisko Sitarskiego odnotowano u cystersów w *Liber Mortuorum* (dot. XVII i XVIII w.), przechowywanej w opactwie w Mogile, zapisem o nast. treści: „Dies 5-ta Octobris – Item Famatus Josephus Sitarski Magister Organorum Confrater”. Dokładnych dat rocznych w tej księdze niestety nie umieszczano.

⁴ Dokument ten został przedstawiony w dokumentacjach konserwatorskich dot. organów w Jędrzejowie przez Aldonę Sudacką (1978 r.) oraz Jacka Kuliga (1988 r.).

⁵ Ks. Jacek Augustyn Łopacki (1690–1761) – dr medycyny (po studiach w Padwie), dr teologii, mecenas sztuki, od 1723 r. archiprezbiter kościoła Mariackiego, który wówczas był sukcesywnie odnawiany i ozdabiany w stylu baroku. Od 1731 r. z ramienia kapituły nadzorował prace architektoniczne w katedrze wawelskiej, prowadzone wg projektów Fr. Placidiego. Por. *Encyklopedia Krakowa*, red. A. H. Stachowski, Kraków 2000.

głównej po lewej stronie. Chór ten, zwany większym, zawieszony był na krokosztynach nad środkową arkadą⁶. W pierwszym fragmencie manuskryptu znajdujemy dokładny opis instrumentu oraz uwagi o jego aktualnym stanie: „Rewizya Organ Starych Katedralnych Katedralnych, w których wiele głosów znajduje się y w których wiele piszczałek brakuie⁷”.

Jak wynika z tej obszernej relacji, organy (pochodzące zapewne z XVII w.) składały się z Pozytywu (8 gł.) umieszczonego w parapecie chóru, Manuału głównego (12 gł.) oraz Pedalu (7 gł.) – czyli liczyły łącznie 27 głosów. Większość z nich nie nadawała się do użytku (wszystkie rejestry w Manuale i Pedale określone są jako „zroynowane”), szafa prospektowa zniszczona przez drewnojady: „Corpus cale drewniane tak w Organach iako y w Pozytywie od robaków stoczone na nic się nie zda”. „Piszczalki wszystkie Metalne y Cynowe przerabiać potrzeba”. Jedynie miechy (w liczbie 6) nadawały się do powtórnego wykorzystania, ponieważ koszt ich naprawy organmistrz ocenia jako równy wykonaniu nowych.

W następnej części sporządzonego dokumentu Sitarski – poinformowany o zamiarze wybudowania nowego chóru muzycznego oraz (zapewne) wiedząc jaką powierzchnią będzie dysponował stawiając nowe organy – podaje wykaz głosów, z których będzie składał się proponowany instrument („Dyspozycja Organ o Głosach N 30”), zamieszcza szczegółowy kosztorys („Registr Expensy Organney”) oraz opisuje wygląd zewnętrzny organów, rozmieszczenie poszczególnych wiatrownic, a także przedstawia szczegóły techniczne budowy i zakres poszczególnych prac rzemieślniczych („Proiekt do przerobienia Organ Wielkich Katedralnych krakowskich przez niżej wyrażonego”).

Według opisu sporządzonego przez organmistrza można podjąć próbę „wizualizacji” planowanego prospektu organów katedralnych. W centrum miała znajdować się gotycka rozeta („struktura powinna być według Okna z czterema facjantami”), nad rozetą miał być usytuowany Pozytyw („lada pozytywowa nad Oknem na 8 głosów”). Po obu stronach okna ulokowane byłyby symetrycznie: wiatrownica Manuału („lada Facyatna manualna wielka na głosów 12”) oraz wiatrownica Pedalu („Lada do Pedalu wielka Facyatna na głosów 10”).

W prospekcie miały stanąć podstawowe dla poszczególnych sekcji piszczałki pryncypałowe:

- w Manuale – „Pryncypał in Front 8 pedum Cynowy”,
- w Pozytywie – „Pryncypał in Front 4 pedum Cynowy”,
- w Pedale – „Pryncypał in Front 16 pedum Cynowy”.

⁶ M. Rożek, *Katedra Wawelska w XVII w.*, s. 111, Biblioteka Krakowska, nr 121.

⁷ Pełny tekst odnalezionego w katedralnych zasobach archiwalnych manuskryptu Sitarskiego jest zamieszczony do wglądu na końcu tego artykułu.

O skali wielkości projektowanego prospektu organowego świadczy zamiar rozmieszczenia na froncie długich na 16 stóp rezonatorów basowego Pryncypału. Sądząc z opisu Pryncypał 16' był usytuowany symetrycznie przy obu ścianach nawy na dodatkowych dwóch wiatrownicach („Lady dwie małe do zwyż wyrażoney Lady do Pedalu należące nowe”).

Na podstawie przedstawionego projektu można również wnioskować, że koncepcja układu prospektu nowych organów w katedrze była charakterem zbliżona do „parawanowego” prospektu w Jędrzejowie.

Sitarski bardzo szczegółowo skalkulował i przedstawił ilość i koszt wszelkich materiałów, np.: 5 cetnarów ołowiu, 4 cetnary cyny angielskiej „na Facjatę”, drewno hebanowe, jaworowe, grabowe, gruszkowe, lipowe, 75 skór irchowych, 24 funty drutu mosiężnego, 100 funtów drutu stalowego etc. Wycenił koszt robocizny dla swoich 4 pracowników (trzech czeladników i jeden uczeń), przewidując czas trwania inwestycji na 4 lata.

Całkowita cena wybudowania nowych organów określona została kwotą 21 030 zł i 6 gr. W tej sumie mieściło się również osobiste honorarium Józefa Sitarskiego, które oszacował wysoko, bo aż na 8 tys. zł (co stanowiło ca 38% całości kosztów)⁸.

Proponowana przez Sitarskiego dyspozycja 30-głosowego instrumentu była następująca:

Manuat

1. Pryncypał 8' (w prospekcie) – cyna
2. Baor Flet 8' – metal
3. Salices 8' – metal
4. Quintadena 8' – metal
5. Octava 4' – metal
6. Vald Flet 4' – metal
7. Flet Minor 4' – metal
8. Quinta 3' – metal
9. Super Octava 2' – metal
10. Mixtura 2' 1-mi toni 4-chórowa
11. Cymbał 7-mio piszczałkowy
12. Cynk 4' (języczkowy)

Pozytyw

1. Pryncypał 4' (w prospekcie) – cyna

⁸ *Regestr Ekspensy Organney* – pełny tekst zamieszczony jest na końcu tego opracowania.

2. Flet Major 8' – drewniany
3. Spil Flet 4' – metal
4. Dur Flet 4' – drewniany
5. Tryplik 4' – metal
6. Quinta 3' – metal
7. Octava 2' – metal
8. Mixtura 1' 1-mi toni 4-chórowa

Pedał

1. Pryncypał Bas 16' (w prospekcie) – cyna
2. Sub Bas 16' – drewniany
3. Salices Bas 16' – drewniany
4. Octava Bas 8' – metal
5. Ror Flet Bas 8' – metal
6. Quinta Bas 6' – metal
7. Super Octava 4' – metal
8. Fugara 4' – metal
9. Mixtura 4' 1-mi toni 4-chórowa
10. Cymbał siedmiopiszczalkowy

Należy sądzić, że proponowana dyspozycja nowych organów katedralnych była punktem wyjścia do powzięcia ustaleń ostatecznych w fazie realizacji, która jednak nigdy nie nastąpiła. Próbuując rozważyć przyczyny, które spowodowały, że Józef Sitarzki do budowy projektowanego instrumentu nie przystąpił, należy w pierwszej kolejności podkreślić znaczącą, inicjującą w tym zamierzeniu rolę ks. J. Łopackiego.

Dzięki jego staraniom Kapituła podjęła decyzję o realizacji projektu i w latach 1756–1757 stanął w nawie głównej nowy marmurowy chór muzyczny według planów sporządzonych przez architekta Franciszka Placidiego⁹, ostatecznie jednak nieukończony.

Dalszych działań niestety zaprzestano – można się domyślać, że jedną z przyczyn była śmierć (w roku 1758) krakowskiego ordynariusza bpa Andrzeja St. K. Załuskiego, który podczas sprawowania swojego urzędu nie szczędził starań i środków na upiększenie wnętrza katedralnego kościoła. Ks. kanonik J. Ło-

⁹ Franciszek Placidi (1710–1782) – architekt działający w Krakowie od 1740 r. wykonywał liczne prace projektowe w Katedrze na zlecenie bpa ordynariusza A. St. K. Załuskiego, za przyjaźniony z ks. Jackiem Łopackim, po jego śmierci wyjechał z Krakowa. Jeden z najwybitniejszych twórców późnego baroku w Polsce.

packi nie znalazł widocznie środków finansowych potrzebnych na kontynuację rozpoczętych w katedrze działań, które umożliwiłyby Józefowi Sitarskiemu wybudowanie nowych, pięknych organów.

W roku 1761 ks. Łopacki wyjechał do Rzymu i tam zakończył życie. Po jego zgonie w katedrze stał jeszcze ponad 20 lat nieukończony chór muzyczny¹⁰.

Jak dalej potoczyła się historia organów na Wawelu? Autor tego artykułu jest skłonny postawić hipotezę, że istotną rolę odegrali w tej sprawie ks. Wacław Sierakowski (od 1763 r. kanonik w Katedrze Wawelskiej) i jego brat Sebastian (architekt, który w tamtym okresie był aktywnym propagatorem stylu klasycystycznego). Można zatem z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że w 1784 r., kiedy przystąpiono wreszcie do ukończenia chóru muzycznego, to właśnie Sebastian Sierakowski był architektem decydującym o ostatecznym kształcie drewnianego parapetu chóru.

Zapewne on zaprojektował również dwie barokowo-klasycystyczne szafy organowego prospektu, który stanął wraz z instrumentem wybudowanym w 1785 roku przez krakowskiego organmistrza Ignacego Ziernickiego¹¹.

Regestr Ekspensy Organney

W związku z przygotowaniem do budowy nowych organów w głównej nawie katedry na Wawelu (w latach pięćdziesiątych XVIII w.) powstał odkryty w 1977 r. dokument.

Obszerny manuskrypt sporządzony i sygnowany przez organmistrza¹² Józefa Sitarskiego zawiera: przegląd starych organów, dyspozycje nowych, szczegółowy kosztorys, wyszczególnienie zakresów prac rzemieślniczych i opis nowej struktury.

¹⁰ Ks. Jacek Łopacki był także archiprezbiterem krakowskiej bazyliki NMP, gdzie prowadzone były z jego inicjatywy szeroko zakrojone prace architektoniczne i malarskie z udziałem m.in. Fr. Placidiego. Konsekwencją przeprowadzanej barokizacji wnętrza świątyni miała być – wg zamierzeń ks. Łopackiego – budowa nowego, barokowego ołtarza w miejscu poliptyku Wita Stwosza (*Encyklopedia Krakowa*, dz. cyt., s. 755).

¹¹ I. Ziernicki (Ziarnicki ?) – organmistrz krakowski, działający w latach ok. 1780–1829. Budowniczy dwojga organów w krakowskiej bazylice NMP: 1781 r. w prezbiterium (12-gł.) oraz 1800 r. na chórze wielkim (20-gł.). W 1829 r. budował nowy instrument na wielkim chórze w bazylice Paulinów na Jasnej Górze, gdzie zmarł przed ukończeniem prac. Organy, które zbudował w 1785 r. w Katedrze Wawelskiej, mogły liczyć tylko ok. 20 głosów, ponieważ rozmiary dwóch szaf prospektowych nie pozwalały na rozmieszczenie większej ilości głosów.

¹² W rękopisie funkcjonuje nazwa „orgarmistrz”.

Archiwum Kapituły Metropolitalnej na Wawelu

Strona tytułowa księgi:

*Liber Visitationem ac Revisionem Ecclesiarum, Capellarum, Monasteriorum
Diecesis Cracoviensis... Ab Anno 1454 die 7 Februarij,
ad Anno D-ni 1795 dies mensis Junij.*

Strona tytułowa dokumentu dotyczącego organów:

*Revisio organi in Eccle... Cath... Crac... 1751.
Reparatio Decreta A.1751 d.1.8-bris
Comparatio novi Organi intentio (nata) A.1752 d. 10 may.
(strony 188–191)*

strona 188

*Rewizya Organ Starych Katedralnych, w których wiele głosów znajduje się
y w których wiele piszczałek brakuje.*

w Pozytywie

1-mo	Pryncypał in Front	4 pedum do reparacyi
2-do	Octava	2 pedum puł głosu dorobić
3-tio	Sedecima	1 pedum
4-to	Mixtura 1-mi toni	1/2 pedum C, G, nie zda się
5-to	Quint Flet	3 pedum brakuje a, b, h, c
6-to	Tryplik	4 pedum nie ma a, b, h, c
7-mo	Flet major	8 pedum drewniany robak stoczył
8-vo	Salamaja	4 pedum wykradziony

reszta się na nic nie zda

Do tego pozytywu znajduje się sztabów 8 z kluczami.

w Pedale

1-mo	Sub Bas	16 pedum mało co gra
2-do	Salices	8 pedum zroynowany
3-tio	Octava	8 pedum zroynowana
4-to	Puson	8 pedum zroynowany
5-to	Super Octava	4 pedum zroynowana
6-to	Hol Flet	4 pedum zroynowany
7-mo	Mixtura	całe się na nic nie zda.

w Manuale

1-mo	Pryncypał	8 pedum zroynowany
2-do	Salices	8 pedum
3-tio	Cynek	2 pedum
4-to	Dur Flet	4 pedum
5-to	Octava	4 pedum zroynowana
6-to	Sexquialtera	3 pedum zroynowana
7-mo	Flet minor	4 pedum zroynowany
8-vo	Super Octava	2 pedum zroynowana
9-no	Quinta	3 pedum
10-mo	Raus Fayfen	4 pedum zroynowany
11-mo	Cymbał	na nic się nie zda cały
12-mo	Mixtura	na nic się nie zda cały
13. Lady wszystkie do nowych Organ na nic się nie zdadzą, bo w nich insza będzie Dyspozycya
14. Kanały wszystkie robak stoczył
15. Miechów 6, te albo *de novo* reparować, albo inne zrobić jednaka *expensa*
16. Żelaza stare te się mogą zdać do przerobienia dodawszy nowych.
17. Korpus całe drewniane tak w Organach jako y w Pozytywie od robaków stoczone na nic się nie zda.
18. Piszczalki wszystkie Metalne y Cynowe przerabiać potrzeba.

strona 189

Dyspozycja Organ o Głosach N 30.

Manuale

1-mo	Pryncypał in Front	8 pedum	Cynowy
2-do	Baor Flet	8 pedum	Metalny
3-tio	Salices	8 pedum	Metalny
4-to	Octava	4 pedum	Metalna
5-to	Mixtura 1-mi toni	2 pedum	Metalna CEGC
6-to	Quinta	3 pedum	Metalna
7-mo	Quinta: dena	8 pedum	Metalna
8-vo	Cymbał		Piszczalek
9-no	Super Octava	2 pedum	Metalna
10-mo	Vald Flet	4 pedum	Metalny
11-mo	Flet Minor	4 pedum	Metalny
12-mo	Cynek	4 pedum	Metalny

Pedale

1-mo	Pryncypal Bas in Front	16 pedum	Cynowy
2-do	Sub Bas	16 pedum	Drzewiany
3-tio	Salices Bas	16 pedum	Drzewiany
4-to	Ror Flet Bas	8 pedum	Metalny
5-to	Octava Bas	8 pedum	Drzewiana
6-to	Quinta Bas	6 pedum	Metalna
7-mo	Super Octava	4 pedum	Metalna
8-vo	Mixtura 1-mi toni	4 pedum	C?GC Metalna
9-no	Fugara	4 pedum	Metalna
10-mo	Cymbal		siedm puszczalek

Pozytyw

1-mo	Pryncypal In Front	4 pedum	Cynowy
2-do	Flet Major	8 pedum	Drzewiany
3-tio	Spil Flet	4 pedum	Metalny
4-to	Tryplik	4 pedum	Metalny
5-to	Octava	2 pedum	Metalna
6-to	Quinta	3 pedum	Metalna
7-mo	Mixtura 1-mi toni	1 pedum	CEGC Metalna
8-vo	Dur Flet	4 pedum	Drzewiany

strona 190*Regestr Expensy Organney*

75 Skór Jerchy na 6 miechów po zło 2	150
jeżeli będą dodane 2 miechy wyjdzie skór 25 każda po zło 2	50
6 kamieni kliju po zło 30	180
puł kamienia na przydane 2 miechy	15
Jerchy skór 60 na 5 ład skóra po zł 2	120
5 Cetnarów ołowiu po zł 54	270
4 Cetnary Cyny Angielskiej na Facyate Cetnar po zł 200	800
100 Drotu stalowego po g 24	80
24 Funtów drotu Mosiężnego po zł 2 g 4	57 g 6
Drzewo na Klawiatury jeżeli będzie Hebanowe Funtów 10 a zł 5	50
To się dlatego daje aby się nie wyrobiły prętko od częstego zażywania	
Za Drzewo Debowe wyschłe na Lady	200
Za Drzewo Lipowe na wszelkie roboty	200
Za Drzewo Jaworowe, Grabowe, Gruszkowe i inne	100

Za drwa do palenia przy robocie y odlewaniu blach na puszczalki, Miechów klijenie	400
Za węgle do Lutowania	70
Za kamień loju do formy	14
Za świece na czterech Ludzi do roboty	50
Na instrumenta które się podrą	200
Czeladnik jeden na tydzień rachuje się z wiktem y z solucją	
zł 12 za Rok cały a Niedziel 50	600
Dla trzech Czeladzi za lat cztery po zł 600	7200
Chłopiec za rok jeden z okryciem i wiktem zł 300, za lat cztery	1200
Za wikt dla siebie rachuję po złotych 8 na Tydzień, za lat cztery	1600
	<hr/>
	Latus Facit zł 13030 g 6

strona 191

Transport Lateris

Dla siebie za całą pracę i doglądanie Stolarza y Ślusarza

Na rok po zł 2000 za lat cztery facit

8000

Summa Facit zł 21030 g 6

To wszystko finalnie podając ręką Swoją podpisuje się

Józef Sitarski
Orgarmistrz
m p p

Projekt do przerobienia Organ Wielkich Katedralnych krakowskich przez niżej wyrażonego

Stolarz	1-mo	Struktura powinna bydz według okna z czterema facjatami cała nowa. Za informacją organmistrza co trzeci dzień przynajmniej
Orgarmistrz	2-do	Do tey struktury Lada Facyatna manualna wielka na głosów 12 z drotami wszytkimi i żelazami cała nowa
	3-tio	Lada Pedalna wielka Facyatna na głosów 10 także ze wszytkimi należytecznościami nova.
Orgarmistrz	4-to	Item Lada do Pedalu, tylna cała nova do tey zwyż wyrażoney należąca.
	5-to	Lady dwie małe do zwyż wyrażoney Lady do Pedalu należące nowe.
Orgarmistrz	6-to	Lada Pozytywowa nad Oknem na głosów 8 nova.
Orgarmistrz	7-mo	Od tych wszytkich Lad ciągną się Ligatury, Welbrety aż do klawiatur wszytskie nowe.
	8-vo	Registratury od wszytkich głosów aż do klawiatur nowe.
Orgarmistrz	9-no	Klawiatur trzy – Manualna, Pozytywowa, Pedalna, wszytskie nowe.
Stolarz	10-mo	Kanały do wszytkich Lad aż do miechów wszytskie nowe.
Stolarz	11-mo	Miechów 6, te wszytskie jako w Rewizyi opisane, albo nowe zrobić albo stare przerobić, jednaka expensa.

Drzewo do Stolarza należeć będzie. Klipienie do Orgarmistrza.

Jeżeli zaś Dyspozycya na Głosów 30 ułożona podobać się będzie, to jeszcze oprócz sześci miechów potrzeba dwóch dla sufficiency wiatrów.

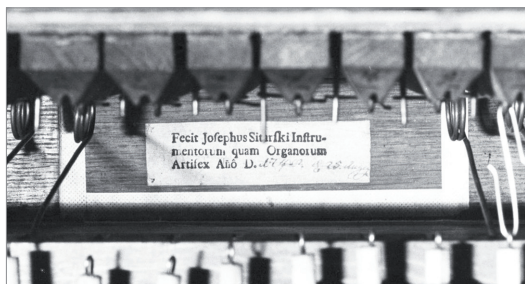
Ślusarz w swoiey robocie na każdą sztukę będzie miał model zrobiony drewniany od Orgarmistrza.

Do tych piszczałek, które są do przerobienia w Rewizyi położone potrzeba do każdego głosu piszczałek metalowych 4: A, B, H, C, dla czego klawiatura będzie dłuższa od starey czterema klawiszami według ordynaryjnego używania Organ.

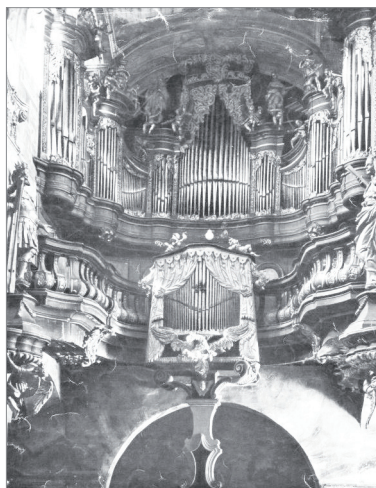
Oprócz tych piszczałek Metalnych do każdego Głosu brakuie wykradzionych i połomanych bardzo wiele, które potrzeba na nowo dorobić.

Mixtury trzy – Manualna, Pozytywowa y Pedalna w każdej mixturze piszczałek Metalnych od największej łokciowej 5 razy po 45 uczyni piszczałek w każdej Mixturze po 225 wszytkich 675.

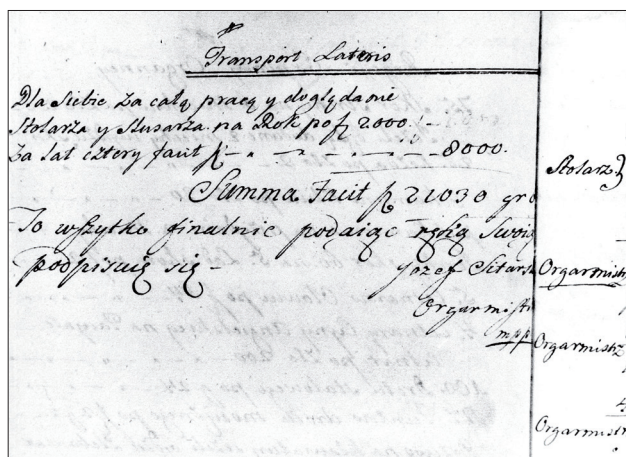
Józef Sitarski Orgarmistrz

1. Sygnatura organmistrza wewnątrz wiatrownicy pozytywu organów jędrzejewskich

2. Organy w kościele oo. Cystersów w Jędrzejowie, dzieło Józefa Sitarskiego

3. Fragment rękopisu
z podpisem organistrza

Riassunto

L'articolo parla di un piccolo episodio nella storia della Cattedrale di Wawel, quando nella metà del XVIII secolo, gli amministratori della cattedrale e gli architetti hanno cercato di arricchire l'interno della chiesa secondo lo stile del tardo barocco di quel tempo. A questi investimenti era favorevole il vescovo ordinario di Cracovia, Stanislaw Kostka Załuski. La supervisione dei lavori è stata affidata al sacerdote, canonico dott. Jacek Łopacki, che per molti anni ha vissuto a Roma, e ha avuto l'opportunità di ammirare le grandi opere di famosi artisti dell'età barocca. Nell'ambito dei progetti riguardanti la navata principale è stata prevista la costruzione di un nuovo coro di musica sopra la porta d'ingresso dal lato occidentale. Il progetto è stato preparato da Francesco Placidi, architetto italiano, che da lungo tempo lavorava a Wawel. E' stata allora progettata anche la costruzione di un nuovo organo affidandola all'organaro Józef Sitarski di Cracovia. Tutto questo ci è pervenuto grazie alla scoperta nel 1977 negli archivi della cattedrale di un manoscritto redatto dall'organaro negli anni 1751-1752. L'articolo è una descrizione dei lavori previsti, ed è anche un tentativo di spiegare perché non è avvenuta la realizzazione del progetto di costruzione di un organo barocco.

trad. Loredana Peteani